

**СТРУЧНО МИШЉЕЊЕ КОМИСИЈЕ ФОРМИРАНЕ РЕШЕЊЕМ ДИРЕКТОРА
ПЕДАГОШКОГ ЗАВОДА ВОЈВОДИНЕ
(број Решења: 1347 од 10. 12. 2018. године)**

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника *Географија 5 за пети разред основне школе*, аутори Винко Ковачевић и Сања Топаловић, „ Klett “, Београд, на словачки језик.

Констатује се да је горе наведени уџбеник превод уџбеника *Географија 5 за пети разред основне школе* истих аутора, одштапаног на српском језику, издавача „ Klett “, Београд, којег је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу решењем број: 650-02-00058/2018-07 од *** 2018. године.

Уџбеник је подељен садржински на седам делова: *Човек и географија, Вациона и вационска тела, Планета Земља, Унутрашња грађа и рељеф Земље, Атмосфера, Хидросфера, Биосфера*. На крају уџбеника налази се *Регистар појмова*.

**ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА УСКЛАЂЕН СА
СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА УЏБЕНИКА**

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 - Наставно средство поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које се могу лако исправити и које не нарушавају разумљивост градива:

- на корицама уџбеника са унутрашње стране није преведено упутство за активацију е-издања;
- страна 2 – непоштовање правописне норме, мало слово м уместо великог у називу улице („ *maršala Birjuzova* “);
- страна 3 – за израз „ *...ustáliš si získané poznatky* ... “ (превод израза „ ... утврдићеш стечена знања ... “), адекватан превод је „ *upevniš si získané poznatky*“;
- страна 3 – за израз „ *Najdôležitejšie skutočnosti* ... “ (превод израза „ Најбитније чињенице ... “), адекватан превод је „ *Najdôležitejšie fakty*“;
- страна 3, 9, 21, 35, 61, 83, 107 и 118 – за израз „ *užitočné webové stránky* “ (превод израза „ корисни линкови “), адекватан превод је „ *užitočné odkazy na webové stránky*“;

- страна 5 – адекватнији превод израза „ ... *prvky počasia* “ (превод израза „ ... временски елементи “) је „ *meteorologické prvky* “;
- страна 7 – изостављен је превод речи „ Сунчевих “ (у изразу „ ... ултраљубичастих Сунчевих зрака, ...“) „ ... *ultrafialových _ líčov* ... “; адекватан превод је „ ... *ultrafialových slnečných líčov* ... “;
- страна 7 – превод израза „ ... освежимо водом из ледничког језера ... “ је нетачан, превод се односи на хладно језеро уместо ледничко („ ... *osviežiť vodou zo studených jazier* ... “), адекватан превод је „ ... *osviežiť vodou z ľadovcových jazier* ... “;
- страна 7 – у преводу израза „ ... практичне примене стечених знања ... “ изостављен је превод речи „ стечених “ („ ... *praktického uplatňovania _ poznatkov* ... “), адекватан превод је „ ... *praktického uplatňovania získaných poznatkov* ... “;
- страна 8 – реч „ изучавањем “ у дефиницији савремене географије није адекватно преведена („ *Moderná geografia sa zaoberá analýzou javov* ... “), адекватан превод је „ *Moderná geografia sa zaoberá skúmaním javov* ... “;
- страна 10 – у преводу кључне речи нису поређане истим редоследом као у оригиналу а појам „ звезда “ преведен је у облику множине уместо јединице („ *hviezdy* “), адекватан превод је „ *hviezda* “;
- страна 10 – израз „ ... у ведро небо ... “ није преведен у целости, преведена је само реч небо („ ... *na _ oblohu* ... “), адекватан превод је „ ... *na jasnú oblohu* ... “;
- страна 10 – израз „ ... нека светла тела ... “ није преведен у целости, изостављен је превод речи „ светла “ („ ... *niektoré _ objekty* ... “), адекватан превод је „ ... *niektoré jasné telesá* ... “;
- страна 10 – текст испод фотографије „ Васионска тела “ није тачно преведен („ *Vesmírna galaxia* “), адекватан превод је „ *Vesmírne telesá* “;
- старана 13, 14, 15, 18, 19, 27, 36, 62, 120... – непоштовање правописне норме, мало слово с уместо великог слова у појму „ Сунчев систем “ („ *slnečná sústava* “);
- страна 19 – за израз „ ... природни пратиоци планета ... “ уместо превода „... *prirodzenými spoločníkmi* ... “ адекватан превод је „ ... *prirodzenými družicami* ... “;
- страна 20 – код превода у задатку бр. 2 („ Прецртај појмове који **не** представљају васионска тела. “) није истакнута речца не односно цела реч („ *Preškrtni pojmy, ktoré nepomenúvajú vesmírne telesá.* “);
- страна 22 – кључна реч „ континент “ је у преводу дата у множини („ *kontinenty* “), адекватан превод је „ *kontinent* “;
- страна 25 – у преводу назива океана („ ... Северни ледени океан ... “) изостављена је реч „ ледени “ („ *Severný _ oceán* “), адекватан превод је „ *Severný ľadový oceán* “;
- страна 25 – за превод речи „ копно “ („ *pôda* “) адекватан термин је „ *pevnina* “;
- страна 26 – у задатку бр.4 присутна је словна грешка, сувишно слово а „ *polía* “; уместо „ *polí* “;
- страна 27 – за реч „ доказано “ („ *preukázané* “) адекватан превод је „ *dokázané* “;
- страна 28 – непоштовање правописне норме, велико слово З уместо малог („ *Zemegule* “);
- страна 30 и 31 – датуми пролећне и јесење равнодневице и зимске краткодневице су промењени у односу на оригинал („ *21. marca a 23. septembra, 22. decembra* “);
- страна 34 – непоштовање правописне норме, у задатку бр. 2 мало слово з уместо великог („ *Pohyb zeme* “);

- страна 35 – израз „ ... формирање топлотних појасева ... “ није адекватно преведен („ ... *tvorba teplotných pásem...* “), адекватан израз је „ *vznik teplotných pásem* “;
- страна 36 – израз „ научне чињенице “ није адекватно преведен („ *vedeckých názorov* “), адекватан израз је „ *vedeckých faktov* “;
- страна 36 – словна грешка, изостављено слово с („ *zhu ťením hmoty* “);
- страна 37 – изостављен је превод израза „ ... (Температура) унутрашњег дела (језгра) ... “ адекватан превод је „ *(Teplota) vnútornej časti (jadra)...* “;
- страна 38 – у изразу „ Када се лава охлади и очврсне ... “ изостављен је превод речи „ очврсне “, адекватан превод је „ *Keď sa láva ochladí a stuhne ...* “);
- страна 40 – израз „ ... по старости и грађи ... “ није адекватно преведен („ ... *vekom a materiálom...* “), адекватан израз је „ ... *vekom a štruktúrou ...* “;
- страна 40 – за превод израза „ ... долази до процеса мимоилажења (литосферних плоча). “ („ ... *dochádza k miňaniu.* “), адекватнији је израз „ ... *podšúvaniu alebo sunutiu vedľa seba.* “;
- страна 42 – за превод речи „ стеновит “ („ *kamenný* “), адекватнија је реч „ *skalnatý* “;
- страна 43 – за превод речи „ повремено “ („ *príležitostné* “), адекватнија је реч „ *občasné* “;
- страна 46 – задатак који се односи на заокруживање активности које не треба радити у случају земљотреса у преводу је задат обрнуто, тражи се заокруживање активности које треба радити у случају земљотреса;
- страна 46 и 97 – назив државе („ ... делу Републике Србије. “, „ ... речна мрежа Републике Србије ... “) је погрешно преведен („ ... *časti Srbskej republiky ...* “, „ ... *riečna sieť Srbskej republiky ...* “), адекватан превод је „ ... *časti Republiky Srbsko...* “, „ ... *riečna sieť Republiky Srbsko ...* “;
- страна 59 – реч „ ... обликовању (рељефа) ... “ није адекватно преведена, адекватнији превод је „ ... *modelovaníu (zmenám)* ... “;
- страна 63 – реч „ штетног “ („ *škodlivým* “) није истакнута у тексту;
- страна 64 – у тексту је изостављен превод речи „ ... пустињи (Долина смрти) ... “ („ ... *v Doline smrti ...*), адекватан превод је „ ... *v púšti Dolina smrti ...* “;
- страна 66 – словна грешка, реч „ ломи “ у преводу није акценгована („ *lame* “), адекватан превод је „ *láme* “;
- страна 88 – у преводу израза „ Уз помоћ наставника ... “ није коришћен родно осетљив језик, употребљена је само форма мушког рода, као и у оригиналу („ *S učiteľovou pomocou ...* “) уместо „ *S učiteľovou/učiteľkinou pomocou* “;
- страна 89 – степен салинитета је изражен у процентима уместо у промилима („ *Ak je priemerná slanost svetového mora 35 ‰ ...*);
- страна 100 – словна грешка, у називу Аралског језера, слово б уместо слова л („ ... *Arabské jazero ...* “) адекватан превод је „ ... *Aralské jazero ...* “;
- страна 104 – у тексту задатка изостављен је превод речи „ равница “ („ ... или поплава у равници. “) („ ... *alebo povodeň _* “), адекватан превод је „ ... *alebo povodeň v rovine.* “;
- страна 106 – у задатку није коришћен родно осетљив језик, употребљена је само форма мушког рода („ ... *aby si problém riešil?* “), адекватан превод је „ ... *aby si problém riešil/riešila?* “);
- страна 107 – непотребна употреба великог почетног слова у речима „ океани “ и

- „ особине “ („ *Oceány* “ „ *Vlastnosti* “);
- страна 108 – словна грешка, непотребно слово и („ ... *naučili* ... “);
 - страна 113 – у преводу израза „ ... на северу Европе, Азије и Северне Америке “ изостављена је реч „ Северна (Америка) “ („ ... *na severe Európy, Ázie a _ Ameriky*, ... “), адекватан превод је „ ... *na severe Európy, Ázie a Severnej Ameriky*, ... “;
 - страна 116 – реч „ неопходно “ није адекватно преведена („ *je treba (rešpektovať)* “), адекватан превод је „ ... *je nevyhnutné rešpektovať* ... “;
 - **Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика** – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Реченична конструкција је правилна и јасна, у складу са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником. Непознате или мање познате речи прецизно су објашњене у Регистру појмова.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке:

- страна 119 – регистар појмова не садржи објашњење појма „ ада “;
- страна 120 – код објашњења појма „ геотермална енергија “ у преводу је изостављена реч „ вода “ - „ ... топлотна енергија воде ... “ („ ... *tepelná energia* _ , ... “), адекватан превод је „ ... *tepelná energia vody*, ... “;
- страна 123 – код објашњења појма „ пасати “ погрешно је преведена реч „ жарком “ у изразу „ ... у жарком топлотном појасу ... “ и употребљена реч која упућује на хладни топлотни појас („ ... *v studených teplotných pásmach* “), адекватан превод је „ ... *v horúcich teplotných pásmach* “;

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4. Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива.

На основу претходно изложеног, закључује се да је **испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.**

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 40. ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА („Сл. гласник РС“, бр. 27/2018)

Након пажљивог оцењивања, закључује се да је садржај рукописа превода уџбеника *Географија 5 за пети разред основне школе* на словачки језик, аутори Винко Ковачевић и Сања Топаловић, „, Klett “, Београд непромењен у односу на уџбеник на српском језику.

Напред наведени недостаци могу се лако исправити, те није потребно поново достављати рукопис превода на преглед.

Приликом оцењивања уочене су следеће грешке у горе наведеном уџбенику на српском језику:

- страна 59 – непоштовање правописне норме, велико слово Ш уместо малог („, Пруга у Швајцарским Алпима “);
- страна 88 – није коришћен родно осетљив језик, употребљена је само форма мушког рода („, Уз помоћ наставника... “).